

Η άσκηση εξουσίας είναι αποτελεσματική και σωτήρια μόνο όταν είναι ενάρετη

Ορθοδοξία / Ηθική

Αγάπη Παπαδοπούλου, MTh

[Προηγούμενη δημοσίευση: <https://www.pemptousia.gr/?p=176323>]

Ο Μέγας Φώτιος διαβλέπει πως η άσκηση της εξουσίας είναι αποτελεσματική και σωτήρια μόνο όταν είναι ενάρετη. Ο Πατριάρχης αναφέρει πως αν έχει κάποιος αγνή ζωή και ορθότητα σκέψης, θα μπορεί να προσφέρει στο Θεό άριστη και θεάρεστη θυσία[99]. Σε όλη του τη ζωή πρέπει κανείς να εξασκεί τη φρόνηση, γιατί η διαρκής ενασχόληση και η εμπειρία θα του προσφέρουν γνώση[100]. Η φρόνηση επιτυγχάνεται με τη διαρκή μέριμνα, με το να θυμάται κάποιος πράξεις παλαιότερων ανδρών, με τη σωστή συναναστροφή και με την ορθότητα των πράξεών του. Κι επειδή είναι γνωστό πόσο πολύ συμβάλλει στη διακυβέρνηση των κοινών η δύναμη και ταχύτητα της διανοίας, δεν πρέπει να παραλείπει κανείς και αυτήν τη φροντίδα[101].

Από τις συμβουλές του λόγιου ιεράρχη δε λείπουν και οι αναφορές στην εξωτερική εμφάνιση του ηγεμόνα. Τονίζει έτσι ότι η εξωτερική εικόνα πρέπει να δείχνει ότι κάποιος είναι κόσμιος και σεμνός. Γι' αυτό ο άρχων πρέπει να φανερώνει την κοσμιότητα και τη σεμνότητά του και με την εμφάνιση του προσώπου, την περιποίηση της κόμης και τα ρούχα που φοράει, χωρίς να προχωρά προς το μαλθακό και έξαλλο ύφος ούτε να κατεβαίνει προς το ατημέλητο και ράθυμο. Χρειάζεται επίσης να διαθέτει και βάδισμα εύτακτο που ούτε ασχημίζει την κίνηση προς το θηλυπρεπές και το έκλυτο ούτε τη στρέφει προς το απότομο, ταραγμένο και ανώμαλο. Γενικά κάθε κίνηση είναι αναγκαίο να στολίζεται με την τάξη[102].

Ο ιερός Φώτιος δίνει επίσης ιδιαίτερη σημασία στη λειτουργία της θεμελιώδους χριστιανικής αρετής της ελπίδας. Με βάση τα λόγια του, οι ελπίδες νεκρώνουν τους πόνους και οι πόνοι γεννούν ελπίδες. Παροτρύνει εξιλεώνοντας κανείς το θείο, να μην αμελήσει τίποτε από τα πρακτέα και θα θερίσει καλές και μεγάλες ελπίδες.

Βαρύνουσα σημασία δίνει ακόμη στη διάθεση ευεργεσίας. Τη θεωρεί, συγκεκριμένα, ως πολύ σημαντική ιδιότητα που θα πρέπει να έχει ένας ηγεμόνας. Το να βοηθάει κανείς τον συνάνθρωπό του σε ό,τι έχει ανάγκη, είναι γνώρισμα σώφρονος διανοίας. Πλην των άλλων, ο αποδέκτης της ευεργεσίας του ηγεμόνα θα τη διατηρεί αλησμόνητη την ευεργεσία.

Για τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως αδιάψευστο μάρτυρα της επιτυχίας μιας διακυβέρνησης αποτελούν οι ίδιοι οι αποδέκτες της, δηλαδή οι υπήκοοι της πολιτείας. Η ευδαιμονία των υπηκόων μαρτυρεί την σύνεση και δικαιοσύνη της εξουσίας[103]. Οι συνετοί άνθρωποι είναι ικανοί να προβλέπουν τις δυσκολίες που πρόκειται να έλθουν στον τόπο που κυβερνούν, και να τις απομακρύνουν.

Συνεχίζει αναφέροντας πως αν διασπασθούν οι υπήκοοι ενός ηγέτη, υπάρχει κίνδυνος να καταλυθεί μαζί τους και η δική του εξουσία. Τις σχεδιαζόμενες στάσεις, όσες είναι δύσκολο να τις σβήσει κανείς, καλύτερα να υποκριθεί ότι τις αγνοεί και τις έχει ξεχάσει παρά να τις καταστείλει. Κι αυτό γιατί η εκδικητική αντιμετώπιση φέρει φοβερούς κινδύνους και προκαλεί πολλή ζημιά και στον διασωθέντα, ενώ η λήθη μαζί με το ακίνδυνο περιέχει και το φιλόανθρωπο και συνετό και αζήμιο. Έργο των συνετών ανθρώπων είναι να προβλέπουν τις δυσχέρειες και να μπορούν να τις απομακρύνουν και να προλαμβάνουν τα γεγονότα[104]. Εδώ συνιστά αποφυγή επίδειξης πυγμής, κάτι που αποτελεί ευθεία αντίθεση με το Μακιαβέλι.

Ο Πατριάρχης Φώτιος δεν αποδέχεται σε καμία περίπτωση την εξαπάτηση. Τονίζει ότι η απάτη σημαίνει ομολογία ασθενείας. Αν γίνεται προς φίλους, είναι χείριστο κακό που δείχνει υπερβολική μοχθηρία. Θα πρέπει να μη μεταχειρίζεται κάποιος απάτη ούτε προς τους πολεμίους που τον εμπιστεύονται, διότι ακόμη και αν είναι πολέμιοι, δεν είναι λιγότερο απατεώνας αυτός που εξαπατά όσους τον εμπιστεύτηκαν. Τον προδότη οι άνθρωποι τον αγαπούν όταν προδίδει, αλλά τον μισούν όταν έχει προδώσει. Αν κάποιος πρόδωσε αφού επιβουλεύτηκε κι έπαθε φοβερά από τους δικούς του, δεν είναι απίθανο να γίνει καλός φίλος. Αν όμως πρόδωσε χωρίς να πάθει τίποτε, να τον θεωρεί και δικό του προδότη[105].

(συνεχίζεται)

[99] Βλ. Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, Παιδεία Βασιλική, P.G. 126, 273D. Πρβλ Αγαπητός, Λόγος προς βασιλέα Ιουστινιανόν, P.G. 86/1, 1165CD.

[100] Βλ. Ισοκράτης, Προς Δημόνικον, Isocrates. Discours, vol.1, Les Belles Lettres, Paris, 1963, §40.1-3. Πρβλ Κεκαυμένος, Στρατηγικόν, εισαγωγή-μτφρ-σχόλια: Τσουγκαράκης Δημήτρης, εκδόσεις Κανάκη, σειρά: Κείμενα Βυζαντινής Ιστοριογραφίας, αρ. 2, Αθήνα 1996, §78, σελ. 262.

[101] Βλ. Ισοκράτης, Προς Νικοκλέα, ό. π., §35.1-5.

[102] Βλ. ό. π., «Μέγα Αγίου Φωτίου: Ο Ηγεμών». Αναρτημένο στην ιστοσελίδα <http://holytrinitylight.blogspot.gr/2009/09/saint-great-photius-ruler-33.html>

Ανάκτηση:17/03/2014.

[103] Βλ. Ισοκράτης, Προς Νικοκλέα 31.

[104] Βλ. ό. π., «Μέγα Αγίου Φωτίου: Ο Ηγεμών». Αναρτημένο στην ιστοσελίδα <http://holytrinitylight.blogspot.gr/2009/09/saint-great-photius-ruler-33.html>.

[105] Βλ. ό. π. «Μέγα Αγίου Φωτίου: Ο Ηγεμών». Αναρτημένο στην ιστοσελίδα <http://holytrinitylight.blogspot.gr/2009/09/saint-great-photius-ruler-33.html>

<http://bit.ly/2hQq3sK>